

ČESKO MUSÍ BÝT ZEMÍ INŽENÝRŮ, JINAK NÁM UJEDE VLAK

Rozhovor s Gabrielem Achourem, partnerem advokátní kanceláře Achour & Partners

Specializuje se na fúze a akvizice, nemovitostní projekty včetně infrastrukturálních projektů, energetiku a dopravu. Poskytuje právní poradenství ve významných tuzemských a mezinárodních projektech v oblasti nemovitostí a stavebnictví včetně výstavby a realizace investičních celků v oblasti dopravní infrastruktury a energetiky. Jaké jsou jeho názory na současný stav práva a podnikání?

Jde podle vás ruku v ruce právo a spravedlnost?

Jde o dva odlišné pojmy. To nelze směšovat. Zatímco právo umíte ještě nějak popsat, definovat, se spravedlností je to komplikovanější. Spravedlnost v právu není shodná s obecným pojmem „spravedlnosti“ ani s jeho vnímáním např. v náboženském nebo sociologickém smyslu. Ta právní spravedlnost je jiná. V právu, zejména v řízení před soudem, to není o tom, jak se určité věci staly či nestaly a jak jsou takové děje popsány v zákoně, ale je to o tom, co tvrdíte a co reálně prokážete. A často je problém některé věci prokázat. A pokud je neprokážete, máte smůlu, a to bez ohledu na to, že v reálu se věci staly jinak, například přesně tak, jak je popisujete v žalobě. Navíc právní spravedlnost je limitována textem zákona – a ten sám o sobě nemusí být dokonalý a zákonná regulace má vždy zpoždění oproti reálným ekonomickým a společenským jevům – a samozřejmě právní kvalifikací ze strany soudců. Tedy jak soudce chápe text zákona a jak chápe skutkový stav, přičemž každý člověk chápe různé věci jinak a často i soudci, někdo je benevolentnější, někdo více striktní. S právní spravedlností je to mnohem komplikovanější, ale výsledek soudního sporu by se měl blížit plus minus obecnému pojmu spravedlnost a jeho vnímání. Bohužel, často je to jinak. Ale právní systém logicky neumí pracovat jinak. To není kritika, to je konstatování faktu.

Studoval jste Právnickou fakultu v Praze a poté v Londýně. Dá se najít nějaký průnik mezi právem českým a právem Velké Británie?

Určitě se nepasují na znalce práva Velké Británie. Ten průnik je minimální, jde o odlišné systémy práva s jinou historií, které byly formovány na základě jiných historických základů. Navíc právo Velké Británie je také vnitřně členěno na právo Anglie a Walesu, právo Severního Irska a právo Skotska. Přesto si dovoluji dvě poznámky. Oba systémy se přes svoji různorodost začaly paradoxně přibližovat, v britském právu roste počet zákonů a v českém právu dramaticky narostla úloha judikatury, byť nejde o precedenty ve smyslu anglosaského práva. Každé právní stanovisko, každý rozsudek, každý rozhodčí nález je dnes plný judikátů, to už není o citaci ustanovení zákona. Takže v tomto ohledu se systémy blíží. Druhá poznámka, myslím že se anglosaskému způsobu psaní smluv podařilo zvítězit i v českém prostředí. Dnešní smlouvy vycházejí z tohoto myšlenkového postupu, který je odlišný od původního středoevropského způsobu psaní smluv. I terminologie dnes užívaná ve smlouvách, nikoli v zákonech, vychází z anglických vzorů. A vlastně i běžná transakční mluva.

Jak se díváte na brexit na základě vašich osobních zkušeností?

Nejdříve nutno konstatovat, že jde o svrchované rozhodnutí občanů Velké Británie a je třeba je respektovat. Bylo učiněno a je svrchované. Zda bylo učiněno pod tlakem, či nikoli, zda se občané stali, či nestali do jisté míry předmětem politického boje uvnitř britských politických kruhů, je jinou záležitostí. David Cameron rozehrál vysokou hru, která jej nakonec smetla, a možná i nedomyšlel dopady. Nikdo dnes nemůže říci, zda to rozhodnutí v dlouhodobém úhlu pohledu Británii pomůže, či nikoli, a to ať již ekonomicky nebo politicky. Vůbec nevylučuji, že z pohledu globálního světa může Británii pomoci. I to je možné. To ukáže čas. Brexit přináší mnoho problémů. Velká Británie je naším asi třetím nejvýznamnějším exportním trhem. Vždyť tam vyvážíme automobilky a stroje. Důležitým tématem je libra a její kurz. Pevně věřím, že dojde k uzavření dohody o celní unii a s preferenčním původem zboží mezi Británií a Evropskou unií. Bude to těžké. Je zde mnoho dalších praktických otázek, zdražení produktů dovážených z České republiky, zaměstnávání osob, uznávání rozsudků a vydávání osob, samozřejmě otázka studia v Británii a podobně. Brexit nastavuje otázky týkající se dalšího směřování Evropské unie, zejména dvojrychlostní Evropy a podobně. Je jisté, že v rámci Evropské unie dojde ke změnám. Ostatně ta dvojrychlostní Evropa je znát již nyní a osa Berlín a Paříž existuje.

Specializujete se na fúze a akvizice společností. V uplynulých letech jste se podílel v České republice na privatizaci a akvizicích významných českých průmyslových a energetických podniků. Jaká byla nejsložitější nebo nejzajímavější?

Jako advokát nemůžete o transakcích hovořit, většina z nich byla velmi složitá, ale vždy zajímavá. Poznáváte nové obory, takže myslím, že vím hodně o plynárenství, chemickém průmyslu, automobilovém průmyslu a o farmaceutickém průmyslu. A samozřejmě o stavebnictví a developmentu. Možná za zmínku stojí privatizace plynárenského průmyslu v České republice anebo třeba prodej sítě Carrefour ve prospěch britského řetězce, ve kterých jsem vedl právní tým při právní prověrce a přípravě transakčních dokumentů.

Jaký je váš názor na stav práva u nás? Mnohdy se schválí zákon, a pak následuje novela a poté novela novely. Jak se v této spleti zákonů dá orientovat?

Bohužel, ten stav není optimální. Zákony obsahují chyby, musí se připravovat technické novely a podobně. Vše se dělá ve spěchu, věci často nejsou promyšlené, některé jsou šité horkou jehlou. Potrvá to neuvěřitelně dlouho, než se podaří vše stabilizovat. Výklad zákonů, v důsledku chyb, je velmi komplikovaný, odborné autority jdou často proti sobě a názory jsou roztržštěné. Vadí mi, že jeden paragraf v bývalém obchodním zákoníku ochromil na několik let některé transakce a přinesl nejistotu. Vadí mi přetahovaná mezi Nejvyšším soudem a Ústavním soudem v některých věcech, všichni znají nekonečný příběh otázky nabytí nemovitostí od nevlastníka, otázky souběhu funkcí člena orgánu v obchodní společnosti a zaměstnaneckého poměru. A těch příkladů je mnoho, například kdo může podat návrh na zápis zástavního práva k podílu do obchodního rejstříku. Mohli bychom hodiny diskutovat. A toto jsou věci, které by se neměly stávat. Mnoho problémů je způsobeno i tím, že se často opisovalo ze zahraničních právních úprav, ale nepřevzalo se vše, jen fragmenty. Takže pochopit smysl českého textu znamená nutnost jít do původního cizího textu a věc posoudit v kontextu. Někdy převážil politický zájem nad kvalitou a srozumitelností, někdy byla vidět i snaha o pomníček. Chybí legislativci, to je obrovská výzva. Nejsou dotaženy zákony ve věci liniových staveb, stavební řízení samo o sobě čeká na další výzvy, určitě si lze klást vyšší cíle v oblasti veřejných zakázek a koncesí tak, aby tyto zákony nepodlamovaly hospodářský růst, což se dělo a někdy i nadále děje. Tragickým příkladem selhání legislativy je výkup pozemků pro výstavbu dopravní infrastruktury. Řešení přitom je. Dívejme se někdy i do Německa, oni vědí, co a jak. Chybí mi širší diskuse nad novými zákony. Není to jednoduché. Na druhou stranu vyrostla nová generace docentů práva, kteří dnes ovlivňují názory soudů. Vnímám jako fenomenální práce docenta Melzera. I soudy se zlepšily, jsem přesvědčen, že ten ústup od formalistického výkladu práva je správný, a mladší soudci již tímto směrem jdou. Praxe si nakonec poradí vždy se vším, nic jiného nezbude.

Můžete také srovnat podnikatelské prostředí. Jak se podle vás změnilo?

Já jsem v tomto velký optimista. Jednoznačně se zlepšilo. Samozřejmě že podnikatelské prostředí má mnoho složek, ale obecně je vidět posun, a to pozitivní. Vidím větší snahu o profesionalitu, více se dodržují smlouvy a i platební morálka se zlepšila. Už uběhla dlouhá doba a firmy zanechávají stopy. Mnoho věcí lze prověřit. Smlouvy už jsou samozřejmě mnohem objemnější, než bývaly. Vymahatelnost práva a regulace, to jsou základní otázky, které asi mnoho podnikatelů trápí. To skvělé ekonomické období, které teď české hospodářství zažívá, nebude ale trvat věčně. Chybí mi diskuse o směřování českého hospodářství. Je asi povinností budovat silné české firmy, silné české značky. Česká republika nesmí být jen montovna, byť ve své době to pomohlo a nepoužívejme slovo montovna hanlivě, ale musí být silnou proexportní zemí, kde zůstává přidaná hodnota. Mám velkou pokoru a obdivuji všechny ty české exportní strojírenské firmy, které mají vlastní vývoj a výrobu. Technologický pokrok, vysoká míra přidané hodnoty, to jsou pro mě atributy. Česká republika musí být zemí inženýrů, technické obory musí jít opět nahoru. Jinak nám ujede vlak. Mozky musí zůstat v České republice a musíme být schopni přitahovat mozky z ciziny. Ekonomická diplomacie musí být jedním ze základních posláních státu. V tomto ohledu jsem pro silný stát. Silné české firmy. To je základ. Pokud to nepochopíme, dlouhodobě začneme zaostávat. Na tom by měla být názorová shoda napříč politickým spektrem. Někdy přijímáme dobrovolně normy přísnější, než nařizuje Brusel. To je špatně. Někdy jsme papežštější než papež. Některá opatření, byť vedena dobrými úmysly, mohou zbytečně podlamovat ekonomický růst,

té regulace je příliš. Navíc se všichni bojí všech, a to je špatně. Mnoho věcí je zpochybňováno, jeden audit střídá další audit, ale projekty se neposouvají kupředu. To, co se dělo v minulosti, je často naprosto tragické a neuvěřitelné a samozřejmě odsouzeníhodné. Ale doba musí jít kupředu. Manažeři často jen alibisticky čekají a vlastně nechtějí učinit žádné rozhodnutí, protože žádné rozhodnutí je pro ně nejlepším řešením, nemají odpovědnost. Kdo se snaží věci řešit, „přistane“ na něm okamžitě trestní oznámení a roky chodí na podání vysvětlení, v lepším případě. A tam vnímán slabinu a musí se s tím něco dělat. Došlo k předávkování trestní represe, mnoho sporů má být vedeno u civilních soudů. O pojmu péče „řádného hospodáře“ rozhodují často lidé, kteří nikdy nevedli žádnou obchodní společnost a nevytvořili žádné pracovní místo, neznají reálné ekonomické procesy. Místo pomoci ekonomickému růstu se často kladou nástrahy a vlastně se podávají jen žaloby a trestní oznámení. To není dlouhodobě udržitelné.

Poskytujete právní poradenství ve významných tuzemských a mezinárodních projektech v oblasti nemovitostí a stavebnictví včetně výstavby a realizace investičních celků v oblasti dopravní infrastruktury a energetiky, rezidenčních developerských projektů a projektů rozsáhlých nákupních center. Máte bohaté zkušenosti v oblasti financování a vedení sporů a mezinárodního rozhodčího řízení, účastnil jste se projektů tvorby standardní bankovní dokumentace pro významné české banky včetně přípravy komplexních úvěrových smluv a zajišťovací dokumentace. Dá se to všechno zvládat? V jakém stavu jsou dnes jednotlivé obory?

Vždy je to o týmech lidí, o spolupracujících advokátech a o sdíleném know-how. V mnoha transakcích jsme v konsorciu. Bez interní specializace kolegů na obory se nedá advokacie dnes prakticky vůbec vykonávat. Pokud jde o jednotlivé obory, myslím, že se dramaticky posunula znalost těchto oborů, došlo k určité míře standardizace postupů a vzorových dokumentů. Už se asi ví, co je, či není standardem, byť v mnoha transakcích tomu tak není, zejména s ohledem na odpovědnost prodávajícího z porušení prohlášení a ujištění. Co je pozitivní, je zejména skutečnost, že tu už nejsou američtí právníci, kteří interpretují české právo a kteří nevěděli o českém právu skoro nic (ano, i toto byl symptom určité doby). Neuvěřitelně se zkvalitnil výkon právního poradenství v rámci interních právníků, kteří jsou dnes často bývalými advokáty z velkých advokátních kanceláří. Přesto je stále vidět rozdíl v kvalitě výkonu advokacie v některých oborech, přesně víte, kdo má zkušenosti, a kdo ne.

Co bylo podle vás největším úspěchem?

To asi takto nelze úplně říci, když se povede velká transakce nebo se vyhraje v zajímavém sporu, vždy je to úspěch. Asi každý advokát považuje za úspěch, pokud jeho argumentaci převezme soud a stane se judikátem. Zastupoval jsem významný mezinárodní obchodní řetězec, který měl již postavené obchodní centrum, a celý prodej pozemků od města napadl občan města. Setkali jsme se s velmi těžkou váhou na protistraně. Bylo argumentováno, že každý občan obce (města) má přímé právo žalovat právní jednání obce (města), a to již z titulu pouhého občanství, a že nemusí mít jiný naléhavý právní zájem na podání určovací žaloby na neplatnost prodeje pozemků. Přesto se nám povedlo vyhrát, ač až v rámci dovolání. A myslím, že jsme se všichni hodně zapotili. Ale výsledek byl dobrý, jinak by nastal právní chaos a každý by žaloval každého.

Zažil jste ve svém oboru nějakou veselou historku?

Těch historek je neuvěřitelné množství, to ani nelze sdělit. Myslím, že se úplně nesluší takové historky veřejně sdělovat, možná by se v nich někteří poznali nebo by to mohlo být v rozporu s etickými pravidly výkonu advokacie. Ale jedna historka z Krajského soudu v Brně: Klient jako stavební společnost vystavil závěrečnou fakturu asi na sedmdesát milionů korun, aniž by byl sepsán a podepsán souhrnný soupis provedených prací a výkonů za období, na které se vztahovala faktura. A podle smlouvy o dílo nešlo fakturu vystavit před podpisem soupisu provedených prací a výkonů. Protistrana se však nedostavila k podpisu soupisu. Jinými slovy, nebyly splněny smluvní podmínky pro vystavení faktury a nebylo možné ji vystavit. Mělo se správně, jak jsme klientovi tvrdili, žalovat na povinnost podepsat soupis provedených prací a výkonů. Připravoval jsem klienta na prohru, nedoporučovali jsme mu soudit se o úhradu faktury. Klient přesto trval na podání žaloby na zaplacení. Protistrana správně u soudu namítla, že faktura je předčasná a neměla být vystavena, že nelze žalovat na zaplacení a že žaloba má být zamítnuta. Předseda senátu vstal, krásnou slovenštinou nahlas a velmi důrazně advokátovi protistrany řekl něco ve smyslu: „A čo mali robiť, keď ste neprišli.“ Zůstal jsem naprosto v němém úžasu. Takže oněch sedmdesát milionů soud klientovi přiznal. Samozřejmě že jsem před klientem vypadal zvláště, když jej celou dobu připravuji na prohru. Ale tyto nuance nikdy nikomu nevysvětlíte. Prostě i soud má své dny.

Děkuji za rozhovor.